

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2015

Martin Sokol

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Martin Sokol

Duplicita sil rychlého nasazení: NATO a EU

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Martin Sokol**

Vedoucí práce: **Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

SOKOL, Martin. *Duplicita sil rychlého nasazení: NATO a EU*. Praha, 2015. 41 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Abstrakt

Tato bakalářská práce *Duplicita sil rychlého nasazení: NATO a EU* si klade za cíl objasnit, zdali jednotky rychlého nasazení Severoatlantické aliance, tedy NATO Response Forces, a Evropské unie, tedy EU Battlegroups, jsou totožné nebo ne. Po skončení studené války totiž obě organizace začaly s budováním svých vojenských sil, a protože se členské základny téměř překrývají, vyvstává otázka, proč by měly ony státy vyčleňovat své zdroje do totožných konceptů. Práce nejdříve popisuje změnu bezpečnostního prostředí a to, jaké hrozby z nich vyplývají pro NATO a EU. Na tyto nebezpečí oba aktéři reagovali přijetím řady dokumentů, které definovaly nástroje na jejich zvládnutí a z kterých vyplynula potřeba silami rychlé reakce. V dalších kapitolách je popsán vznik obou jednotek a jsou porovnávány jejich základní vlastnosti a schopnosti. Také je vysvětleno, jak obě organizace proti duplikacím bojují. Poslední kapitola ukazuje na příkladu České republiky, která je členem NATO i EU, jak se stát staví k vyčleňování vojáků do obou sil a jestli je vnímá jako duplicitní. V závěru dochází autor k poznatku, že NATO Response Forces a EU Battlegroups nejsou totožné, protože se v řadě ohledů liší.

Abstract

This bachelor thesis *Duplication of rapid reaction forces: NATO and EU* aims to clarify whether the NATO Response Forces and the European Union's EU Battlegroups are identical or not. After the Cold War ended these the two organizations began with the building of its own rapidly deployable military forces and because membership states are almost overlapping, the question arises, why should those states allocate their resources to identical concepts. Thesis first describes the change of security environment and the threats that result from them for NATO and the EU. These dangers have both actors responded by adopting a series of documents that defines the tools for their management and which demonstrated the need for rapid response forces. In

subsequent chapters thesis describes the creation of both units and compared their essential characteristics and capabilities. Also is explained how these two organizations are fighting against duplication. The last chapter shows on the example of the Czech Republic (which is a member of NATO and the EU) how a member state deals with the force contribution to both concepts and whether Czechs consider them as duplicative. At the end of the thesis author claims that NATO Response Forces and EU Battlegroups are not identical, because they differ in various aspects.

Klíčová slova

Evropská Unie, Severoatlantická Aliance, EU Battlegroups, NATO Response Forces, síly rychlého nasazení, bezpečnostní politika

Keywords

European Union, North Atlantic Treaty Organization, EU Battlegroups, NATO Response Forces, rapid reaction forces, security policy

Rozsah práce: 58 272 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. 5 2015

Martin Sokol

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce Tomáši Weissovi za jeho rady a připomínky a pak také vedoucímu bakalářského semináře Marku Pečenkovi. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat své rodině, přátelům a blízkým, kteří mě celou dobu studia podporovali.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Martin Sokol
E-mail:	martin.s.14@email.cz
Semestr:	Letní
Akademický rok:	2014/2015
Název práce:	Duplicita sil rychlého nasazení: NATO a EU
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):	Letní semestr 2015
Vedoucí bakalářského semináře:	PhDr. Marek Pečenka
Vedoucí práce (není povinné):	Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.
Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):	Síly rychlé reakce NATO a EU jsou důležitým nástrojem obou organizací, kterým můžou prosazovat svoji bezpečnostní politiku a jsou v současném bezpečnostním prostředí velmi diskutované. Od založení těchto sil prošly obě mnohými reformacemi a změnami tak, aby byly co nejefektivnější. Práce má za cíl vysvětlit a popsat jestli a jak jsou si ve zkoumaném období jednotky podobné. To může pomoci pochopit současnou podobu, možnosti a schopnosti obou organizací. Navíc se práce bude věnovat přístupu České republiky k tomuto problému, čemuž se mnoho prací, zejména zahraničních, nevěnuje.
Předpokládaný cíl (5 řádek):	Práce pracuje s hypotézou, kterou se v závěru bude snažit potvrdit či vyvrátit. Hypotéza zní: "EU pokračuje s budováním jednotek rychlé reakce, protože se jí jednotky NATO zdají nedostatečné. Díky téměř totožné členské základně ale nastala situace, kdy špatně financované armády států musejí vyčleňovat jednotky do dvou totožných sil rychlé reakce, které mají stejný cíl – bezpečnost Evropy. Dochází tak ke zbytečné duplikaci."
Základní charakteristika tématu (10 řádek):	Severoatlantická aliance byla garantem bezpečnosti Evropy během studené války. Po jejím ukončení a rozpadu východního bloku se bezpečnost globalizovala a NATO si tak muselo vyvinout schopnosti zasáhnout kdekoli na světě v krátké době. Proto si Aliance vyvinula své jednotky rychlého nasazení - NATO Response Forces (NRF). Po skončení studené války však začala přibírat agendu bezpečnosti i EU, a tak si vyvinula své vlastní síly rychlé reakce - Battlegroups EU (BG). Nastala tak situace, kdy dvě mezinárodní organizace zodpovídající za bezpečnost svých členských států mají dva velmi si podobající nástroje, ačkoli členská základna se prakticky překrývá. Státy tak vydávají peníze na dva velmi podobné projekty, které však mají stejný cíl - jejich bezpečnost. Většina z nich si to nemůže ale finančně dovolit, a to včetně České republiky. Proto si politici i odborníci kladou otázky, jestli nedochází k duplikaci a jak tuto skutečnost řešit.
Předpokládaná struktura práce (10 řádek):	V první kapitole se budu věnovat úvodu do problematiky. Popíšu změnu nového bezpečnostního prostředí po rozpadu východního bloku a útocích na WTC a z toho plynoucích změn. Obě organizace na ně reagovaly tak, že vypracovaly nové koncepce a strategie, které vypíšu a porovnám. Tyto dokumenty jsou pro téma sil rychlé reakce důležité, protože definovaly potřebu jejich vzniku. V dalších dvou kapitolách o Battlegroups EU a

NATO Response Forces budu sledovat u obou zmíněných konceptů tyto parametry: typy misí na které mohou být vyslány, velikost a složení jednotek, systém velení, proces schvalování k nasazení, trénink, rotaci a doplňování, certifikaci, dobu pohotovosti, interoperabilitu a rychlost a schopnost nasazení. Čtvrtá kapitola bude ukazovat na příkladu České republiky to, jak členský stát obou organizací přistupuje k nasazování jednotek jak do NRF, tak do BG. Jako většina evropských států má ČR celkem nízké výdaje na armádu. Málokterý stát si tedy může dovolit mít jednotky vyčleněné pro obě formace zároveň. Tato kapitola tedy bude mít za cíl se detailněji podívat na praxi vyčleňování vojáků pro obě organizace a přístupu státu k této duplicitě. V poslední kapitole shrnu závěry, které budou v práci obsaženy, a pokusím se zodpovědět výzkumnou otázku – tedy potvrdit či vyvrátit hypotézu.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Jaroslav Kulišek, NATO Response Force, *Vojenské rozhledy*, 2010, roč. 19

Jens Ringsmose, Taking Stock of NATO's Response Force (Rome: NATO Defence College Research Division, 2010)

Petr Zlatohlávek, NATO Response Force – Síly rychlé reakce NATO: úvod do problematiky, (Ostrava: Jagello 2000, 2007)

Gustav Lindstrom, Enter the EU Battlegroups, *Chaillot Paper*, Institute for Security Studies, 2007, No. 97

Myrto Hatzigeorgopoulos, The role of EU Battlegroups in European defence, *European Security Review*, 2012, 56: 9-10

Anna Barcikowska, EU Battlegroups – ready to go?, *Institute for Security Studies*, 2013

Claudia Major a Christian Mölling, EU Battlegroups: What Contribution to European Defence?, *Stiftung Wissenschaft und Politik*, Berlin: 2011

Guillaume Lasconjarias, The NRF: from a Key Driver of Transformation to a Laboratory to the Connected Forces Initiative (Rome: NATO Defence College Research Division, 2013)

Jens Ringsmose, NATO's Response Force: finally getting it right?, *European Security*, 2009, 18:3

Antonín Krásný, Oldřich Socha, Bojová uskupení AČR ve prospěch Evropské unie (European Union Battle Groups), *Vojenské rozhledy*, 2007, roč. 3

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

ÚVOD.....	3
1 ZMĚNA BEZPEČNOSTNÍHO PROSTŘEDÍ A NOVÉ KONCEPTY BEZPEČNOSTI.....	7
1.1 SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE	7
1.2 EVROPSKÁ UNIE	10
1.3 SPOLUPRÁCE NATO A EU – INSTITUTE A SMLOUVY.....	12
1.4 SHRNUÍ.....	14
2 NATO RESPONSE FORCES	14
2.1 ÚVOD	14
3 EU BATTLEGROUPS.....	16
3.1 ÚVOD	16
4 VELIKOST, SLOŽENÍ, VELENÍ	17
4.1 NRF	17
4.2 BG	18
4.3 SHRNUÍ.....	19
5 ROTACE, CERTIFIKACE, POHOTOVOST.....	20
5.1 NRF	20
5.2 BG	21
5.3 SHRNUÍ.....	21
6 FINANCOVÁNÍ.....	22
6.1 NRF	22
6.2 BG	22
6.3 SHRNUÍ.....	23
7 NASADITELNOST A MISE.....	23
7.1 NRF	23
7.2 BG	25
7.3 SHRNUÍ.....	27
8 PŘÍSTUP ČESKÉ REPUBLIKY K BG A NRF	28
8.1 PŘÍSPĚVKY ČR DO SIL RYCHLÉ REAKCE NATO A EU	30
8.2 PŘÍSTUP ČR K VYČLEŇOVÁNÍ SIL - SHRNUÍ	31
ZÁVĚR	33

SUMMARY	36
POUŽITÁ LITERATURA.....	38
<i>Primární prameny</i>	<i>38</i>
<i>Sekundární literatura</i>	<i>40</i>

Úvod

Po skončení studené války se změnilo bezpečnostní prostředí a státy Evropy se musely začít soustředit kromě teritoriální obrany také na problémy za svými hranicemi. Měnící se prostředí nutilo Severoatlantickou alianci k transformaci a redefinici svých cílů, možností a schopností. Evropská unie v devadesátých letech přibrala zahraniční a bezpečnostní politiku do svého portfolia a začala se v těchto oblastech angažovat více než doposud. Obě organizace ve svých dokumentech definovaly nové hrozby a nástroje, jak na ně reagovat. Jedním z nástrojů jsou síly rychlého nasazení, které jsou schopné operovat v globálním měřítku. Aliance začala s budováním NATO Response Forces (NRF) a Unie vsadila na svůj projekt EU Battlegroups (BG). Jelikož se členské základy obou prakticky překrývají, nabízí se otázka, zdali nedochází ke zbytečnému zdvojení, tedy duplikaci a státy tak netvoří paralelně dvě stejné jednotky, které mají stejné úkoly.

Bakalářská práce se bude věnovat jednotkám rychlé reakce dvou zvolených organizací, tedy Severoatlantické aliance a Evropské unie. Časové vymezení tématu bude omezeno počátkem budování obou sil rychlé reakce s krátkým exkurzem do období před ním, jakožto obdobím změny bezpečnostního prostředí. Horní hranicí bude summit NATO ve Walesu v září 2014, kdy došlo ve světle ukrajinsko-ruské krize k jisté redefinici hrozeb a k deklaraci úprav jednotek NATO, které teprve nastanou během roku 2015 a nelze je zatím relevantně zahrnout do tématu.

Téma sil rychlé reakce je důležité pro pochopení současných vojenských možností Evropy reagovat na hrozby dnešního světa. Umožní rámcově pochopit změny a procesy, které nastaly po konci studené války a které vedly k současnému stavu. Jednotky rychlého nasazení EU a NATO jsou důležitými nástroji, které deklarují připravenost a ochotu obou organizací přizpůsobit se dění ve světě a reagovat na nebezpečí, plynoucí mimo jiné i z jeho globalizace.

Práce pracuje s hypotézou, kterou se v závěru bude snažit potvrdit či vyvrátit. Hypotéza zní: *"EU pokračuje s budováním jednotek rychlé reakce, protože se jí jednotky NATO zdají nedostatečné. Díky téměř totožné členské základně ale nastala situace, kdy špatně*

financované armády států musejí vyčleňovat jednotky do dvou totožných sil rychlé reakce, které mají stejný cíl – bezpečnost Evropy. Dochází tak ke zbytečné duplikaci."

Hlavní otázky, na které by měla práce odpovědět, tedy jsou, zdali jsou oba koncepty stejné a dochází tak ke zbytečné duplikaci, která by je negativně ovlivňovala. Také by měla nastínit, jestli si obě organizace tuto případnou duplikaci uvědomují a proti ní něco dělají a jak to vnímají a řeší členské státy.

V první kapitole se budu věnovat úvodu do problematiky. Popíšu změnu nového bezpečnostního prostředí od rozpadu Východního bloku do současnosti a z toho plynoucích změn. Obě organizace na ně reagovaly tak, že vypracovaly nové koncepce a strategie, které definovaly bezpečnostní hrozby. Tyto dokumenty jsou pro téma sil rychlé reakce důležité, protože definovaly potřebu jejich vzniku a také úkoly, kterým budou čelit. V podkapitole se budu také věnovat tomu, jak funguje spolupráce NATO a EU v oblasti bezpečnostní politiky a jaké mají mechanismy a smlouvy, které ji vymezují. Poté budou následovat dvě kapitoly, které stručně popíšu vznik jednotek a jejich počáteční podobu.

V následujících kapitolách o Battlegroups EU a NATO Response Forces budu sledovat a porovnávat u obou zmíněných konceptů tyto parametry: velikost, složení, velení, rotaci, certifikaci, pohotovost, financování, proces schvalování k nasazení, nasaditelnost a také mise, ke kterým jsou jednotky určeny. Ke srovnání jsem vybral základní faktory, které definují podobu a schopnosti jednotek a jejich určení.

Poslední kapitola bude ukazovat na příkladu České republiky to, jak členský stát obou organizací přistupuje ve zkoumaném období k vyčleňování vojáků do obou formací. Jako většina evropských států má ČR nízké výdaje na obranu. Členské země NATO by měly vydávat 2% HDP, ale této hranice jich dosahuje jen malé množství a Česká republika není výjimkou. Mállokterý stát si tedy může dovolit mít jednotky vyčleněné pro NRF a zároveň pro BG. Tato kapitola bude mít za cíl se detailněji podívat na praxi vyčleňování vojáků pro obě organizace a na příkladu ukázat jak se k tomu jeden stát staví. Česká republika byla vybrána, protože je členem jak NATO, tak EU a zároveň má omezené finanční kapacity.

Bakalářská práce bude využívat hlavně metodu komparace, která bude porovnávat zvolené parametry v EU a NATO. V první kapitole to budou koncepty a strategie obou organizací a v kapitolách o BG a NRF bude porovnávat výše zmíněné vlastnosti a schopnosti obou jednotek. Kapitola o českém příspěvku bude případová studie, na které se pokusím ukázat, jak členský stát s omezeným rozpočtem na obranu přistupuje k problematice vyčleňování jednotek do obou organizací. V závěru práce se pokusím vyvrátit či potvrdit hypotézu, kterou jsem si stanovil na počátku práce.

Autor vychází z řady primárních pramenů i sekundární literatury. Primární prameny jsou využity především v první kapitole o změně bezpečnostního prostředí a nových konceptech bezpečnosti. Jedná se o strategické koncepce a bezpečnostní strategie, konkrétně první a druhou *Strategickou koncepci NATO* z let 1999 respektive 2010. Dále také *Evropskou bezpečnostní strategii* EU z let 2003 a 2008. Pro rozvoj rychlých sil EU byl důležitý *Helsinský základní cíl* z roku 1999 a na něj navazující *Helsinský základní cíl 2010* z roku 2004. Tyto zdroje byly staženy z oficiálních stránek NATO a stránek Evropské služby pro vnější činnost nebo Rady EU. V kapitole o zapojení České republiky jsou využity ročenky Ministerstva obrany ČR a základní strategické dokumenty jako obranné a vojenské strategie, které byly staženy z webu Ministerstva obrany.

Sekundární literatura je obsažena v práci především v podobě odborných a internetových článků. Je to dáno tím, že téma je aktuální, a koncepty se neustále vyvíjejí, takže ho tištěné knihy často nestihnou relevantně obsáhnout. Základní vhled do problematiky NRF poskytla práce Petra Zlatohlávka s názvem *NATO Response Force – Síly rychlé reakce NATO: úvod do problematiky*, vydanou v roce 2007 občanským sdružením Jagello 2000, které je zástupcem České republiky v Atlantic Treaty Association. Zlatohlávek je také zároveň výkonným ředitelem Informačního centra NATO v ČR, jehož zřizovatelem je právě Jagello 2000. Petr Zlatohlávek se zabývá problematikou veřejné diplomacie a transformace Severoatlantické aliance a v Informačním centru pracuje od roku 2002. Dále byly využity práce Jense Ringsmose *NATO's Response Force: finally getting it right?*, z odborného periodika *European Security* a *Taking Stock of NATO's Response Force*, vydaného v NATO Defence College Research Division. Zde také publikoval Guillaume Lasconjarias práci *The NRF: from a Key Driver of Transformation to a Laboratory to the Connected Forces Initiative* z roku 2013. Ringsmose působí v Department of Political Science and Public

Management na University of Southern Denmark kde se věnuje bezpečnostní problematice. Lasconjarias v NATO Defence College pracuje, dříve ho zaměstnávalo Ministerstvo obrany Francie a dlouhodobě vydává práce věnující se tématu bezpečnosti. Základy k tématu BG byly čerpány z práce *Enter the EU Battlegroups* od Gustava Lindströma vydaný v European Union Institute for Security Studies v roce 2007. Lindström pracoval v tomto institutu jako analytik, nyní pracuje a publikuje v Geneva Centre for Security Policy, kde se stále specializuje na bezpečnostní politiku EU. Evropskými BG se zabývá i Myrto Hatzigeorgopoulouová ve svém článku *The role of EU Battlegroups in European Defence* z roku 2012. Jeho autorka pracuje v Royal Higher Institute for Defence v Belgii, předtím byla v International Security Information Service Europe, kde se věnuje výzkumu v oblasti mezinárodní a evropské bezpečnosti a obrany. Jako poslední zmíním Annu Barcikowskou a její práci *EU Battlegroups – reday to go?* z také již zmíněného European Union Institute for Security Studies, vydanou v roce 2013.

Ze sekundární literatury věnující se zapojení ČR do NRF a BG musím zmínit ty od autora Jaroslava Kulíška, a to konkrétně *NATO Response Force a Hodnocení a certifikace CZE/SVK BG*. Pan Kulíšek je podplukovník v záloze, který vystudoval vojenské školy jak v ČR, tak i v zahraničí. Působil na operačním velitelství EU a na Generálním štábu AČR na úseku výstavby systému velení a řízení bojových jednotek pro vedení expedičních operací. Jako expert v mnoha oblastech vojenství nyní publikuje v časopise *Vojenské rozhledy*. To je odborným recenzovaným periodikem vydávaným Ministerstvem obrany ČR.

1 Změna bezpečnostního prostředí a nové koncepty bezpečnosti

1.1 Severoatlantická aliance

Když NATO v roce 1949 vznikalo, formovalo se jako bezpečnostní organizace do bipolárního světa. Nepřítel v podobě vojsk SSSR a jeho spojenců byl jasně daný a státy tak budovaly masivní armády pro případ konvenční války.¹ Boj by probíhal v přesně dané oblasti za využití masy vojsk a vyhrál by ten, kdo nasadí více vojáků, obrněné techniky a letadel. S rozpadem Východního bloku pominula hlavní bezpečnostní hrozba a velké armády založené na kvantitě jednotek začaly ztrácet smysl. Nové bezpečnostní hrozby, které vyvstaly, si žádaly nové přístupy. Možnost světové války mezi dvěma jasně danými stranami nahradily regionální konflikty, padlé státy nebo boj o zdroje surovin. Hlavní problém začali představovat také nestátní aktéři, například v podobě mezinárodních teroristických nebo zločineckých organizací. Kolektivní územní obrana se tak přesunula na vedlejší kolej a velké armády neschopné nasazení mimo území členských států nedokázaly na tyto nebezpečí reagovat. Jeden z mála států schopných expedičního nasazení armády byly Spojené státy americké. Tyto kapacity byly dány historickým vývojem, kdy USA byly nuceny nasazovat jednotky mimo své teritorium od první světové války prakticky po celé dvacáté století. Ostatní státy Aliance až nyní byly okolnostmi přinuceny k započetí procesu transformace armád s důrazem na kvalitu a nasaditelnost.

Hlavním pilířem NATO zůstal článek 5 Washingtonské smlouvy o kolektivní obraně. Směr reformy organizace načrtly strategické koncepty, summity členských států a deklarace vedoucích představitelů. Potřebu sil schopných rychlého nasazení popsal v 90. letech jako jeden z prvních generál John Galvin, tehdejší vrchní velitel sil NATO v Evropě. Tvrdil, že je potřeba dostatečná flexibilita k zajištění ochrany všech území Aliance. Dle něj se toho dá dosáhnout prostřednictvím kombinace národních a mnohonárodních jednotek, které jsou schopny splnit požadavky Aliance. Dále napsal,

¹ Nezapočítávám jaderné zbraně a možnost jaderné války.

že „... mnohonárodnostní síly demonstrují (její) jednotu a odhodlání. Tyto síly musí mít také vysokou úroveň výcviku, moderní vybavení a kvalitní velení.“²

První Strategický koncept NATO byl přijat už v roce 1991, další v roce 1999 a zatím poslední v roce 2010. První dokument byl spíše obecný a reagoval na konec studené války. Mimo jiné říkal: „Tato strategická koncepce potvrzuje obrannou povahu Aliance a odhodlání svých členů k zajištění jejich bezpečnosti, svrchovanosti a územní celistvosti. Bezpečnostní politika Aliance je založeno na dialogu, spolupráci a efektivní kolektivní obraně, jako vzájemně se posilujících nástrojů pro zachování míru.“³ Mezi hlavní problémy označil šíření zbraní hromadného ničení a zbraní dlouhého doletu, narušení přísunu základních zdrojů, terorismus a sabotáže.⁴

K výročí založení Aliance byl v roce 1999 vypracován druhý Strategický koncept. Ten musel také reagovat na rozrůstající počet členů, mezi které se nově řadila i Česká republika. Druhý koncept popisuje podobné hrozby jako předchozí, a to zejména „regionální, etnické a náboženské konflikty, zkolabované státy, terorismus a další.“⁵

Druhý koncept se již ale věnuje nutné transformaci aliančních jednotek. „Velikost, připravenost, dostupnost a nasazení aliančních vojenských jednotek bude odrážet jejich zodpovědnost za kolektivní obranu a provedení operací reagujících na krize - někdy v krátkém ohlášení, daleko od domácích základen, včetně operací za hranicemi Aliance. Musí být interoperabilní a mít odpovídající doktríny a technologie. Musí být drženy v požadované připravenosti a schopnosti nasazení, a musí být schopny vojenského úspěchu v široké škále složitých společných a kombinovaných operací.“⁶

Zásadní zlom pro tvorbu sil rychlé reakce NATO byly teroristické útoky na USA z 11. září 2001. Spojené státy na ně odpověděly globální kampaní boje proti terorismu a Aliance tak byla postavena před výzvou, na jejíž zvládnutí neměla nástroje. Nasadit vojáky v krátké době prakticky kdekoli po světě jako celek nebyla schopna, a tak dosud obecné formulace o potřebě transformace muselo NATO „přetavit“ ve hmatatelný

²John R. Galvin, From immediate defence towards long term stability, *NATO Review*, 1991, No. 6, <http://www.nato.int/docu/review/1991/9106-3.htm>, staženo 15. 2. 2015.

³*Strategic Concepts*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_56626.htm#.

⁴*The Alliance's New Strategic concept*, NATO,

http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_23847.htm?selectedLocale=en.

⁵*The Alliance's Strategic Concept*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm.

⁶Tamtéž.

výsledek. V listopadu 2002, tedy prakticky rok po útoku na New York, bylo přijato na Pražském summitu států NATO důležité rozhodnutí. V deklaraci se píše:

„Za účelem provedení celé škály misí musí NATO být schopno nasadit síly, které se mohou rychle přesunout kamkoliv je jejich třeba. Efektivní vojenské síly jsou životně důležité pro zajištění svobody a bezpečnosti našich obyvatel a přispějí k míru a bezpečnosti v euroatlantickém prostoru. Proto jsme se rozhodli vytvořit Síly rychlé reakce NATO (NATO Response Force - NRF), jejichž součástí jsou technologicky vyspělé, flexibilní, mobilní, interoperabilní a udržitelné síly, včetně pozemních, námořních a leteckých prvků připravených se rychle přesunout kdekoliv je potřeba. NRF bude také fungovat jako katalyzátor ke zlepšení vojenských schopností Aliance.“⁷ Pražský summit se dá tedy považovat za počátek budování NRF. Samotnému vývoji a složení jednotek se budu věnovat v dalších kapitolách.

Pro doplnění celkového obrazu musím ještě popsat současnou strategickou doktrínu, které se NATO drží. Novou Strategickou koncepci přijaly státy roku 2010, protože předchozí z roku 1999 už byla zastaralá. Strategický koncept dělí agendu aliance do tří oblastí: kolektivní obrana, krizové řízení a kooperativní bezpečnost.⁸ Základní úkol Aliance, tedy zajištění míru a svobody pro členské státy na bázi vzájemné solidarity, zůstal zachován. Aliance má dále sloužit jako nástroj transatlantické bezpečnostní vazby a fórum pro diskusi bezpečnostních problémů. Podobně jako v posledních dvou koncepcích je i zde zdůrazňováno nízké riziko přímé vojenské agrese proti teritoriu členských států.

Problematika krizového řízení zahrnuje prevenci krizí, řešení krizí a postkonfliktní stabilizaci a rekonstrukci. Aliance zdůrazňuje nutnost komplexního přístupu, který integruje politické, civilní i vojenské nástroje, a potřebu dále budovat expediční a protipovstalecké schopnosti, vytvořit civilní kapacity pro zvládání krizí, posílit integrované civilně-vojenské plánování a vytvořit nástroje pro výcvik místních bezpečnostních sil v krizemi postižených oblastech.

Agenda kooperativní bezpečnosti zabírá v nové strategické koncepci nejvíce místa a zahrnuje problematiku kontroly zbrojení a odzbrojení, bránění proliferaci zbraní

⁷ *Prague Summit Declaration*, NATO, <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm>.

⁸ Jan Eichler, *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace* (Praha: Portál, 2009), str. 28.

hromadného ničení, rozšiřování NATO, partnerské vztahy s nečlenskými zeměmi (především Ruskem) a vztahy s EU.⁹

Rovněž pojmenování hlavních bezpečnostních hrozeb zůstává podobné jako v koncepcích minulých, byť došlo k určité změně priorit. Za hlavní bezpečnostní hrozbu je označeno šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, terorismus, extremismus a nestabilita za hranicemi členských států NATO.¹⁰ Větší důraz než v minulosti je kladen na riziko útoků proti počítačovým sítím a klíčové infrastruktuře. Zmíněna je i otázka dostupnosti zdrojů, environmentálních hrozeb a klimatických změn.

Co se týče kroků, kterými chce NATO tato rizika eliminovat, je možné i zde pozorovat velkou míru kontinuity s minulostí. Dle strategie má být zachován princip jaderného odstrašování a NATO má být schopné jak kolektivní obrany, tak expedičních operací mimo teritorium členských států.¹¹

1.2 Evropská unie

Na rozdíl od NATO není Evropská unie čistě bezpečnostní organizací. Evropský integrační proces začal na bázi hospodářské spolupráce a bezpečnostní problematikou se začal zabývat trochu paradoxně těsně po skončení studené války. Evropská unie vznikla roku 1993 podepsáním Smlouvy o Evropské unii neboli tzv. Maastrichtské smlouvy. EU při svém zrodu stála na třech pilířích. Prvním pilířem byla do té doby dominující ekonomická spolupráce. Druhý a třetí pilíř v podobě Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) a Policejní a soudní spolupráce byl pro EU naprostou novinkou. Unie se začala angažovat v oblastech, které jí dosud mýjely. Od založení do současnosti prošla bezpečnostní a zahraniční politika velkým vývojem, protože zpočátku byla SZBP formulována velmi obecně a měla málo nástrojů na své uskutečňování. Ze Společné bezpečnostní a zahraniční politiky se během vývoje vyčlenila samostatná Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP), později přejmenována na Společnou bezpečnostní a obrannou politiku (SBOP). EU začala

⁹ Jan Jireš, *Nová strategická koncepce NATO: mezi tradicí a inovací*, Informační centrum o NATO, 2010, http://www.natoaktual.cz/nova-strategicka-koncepce-nato-mez-tradici-a-inovaci-p09-/na_analyzy.aspx?c=A101129_142807_na_analyzy_m02, staženo 16. 1. 2015.

¹⁰ Zdeněk Kříž, *Nová koncepce NATO ve světle okouzlení Ruskem a afghánského angažmá*, Informační centrum o NATO, 2010, http://www.natoaktual.cz/nova-koncepce-nato-ve-svetle-okouzleni-ruskem-a-afghanskeho-angazma-11a-/na_analyzy.aspx?c=A101213_151420_na_analyzy_m02, staženo 16. 1. 2015.

¹¹ *Active Engagement, Modern Defence*; NATO, <http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>.

s budováním svých vlastních kapacit a stala se tak dalším hráčem na poli obrany Evropy.

Když v roce 1991 začal rozpad Jugoslávie následovaný krizí v Kosovu z roku 1999, ukázala se neschopnost států starého kontinentu rychle reagovat a vojensky zasáhnout. Ta musela být zažehnána až zásahem USA a tato lekce vyústila v začátek prohlubování bezpečnostní spolupráce členských států NATO i EU.

Druhou událostí, která přinesla změnu, byly teroristické útoky na New York a Washington D. C z 11. září 2001. Po nich započala globální válka proti terorismu ve všech podobách a události tak nevyhnutelně přinutily všechny bezpečnostní organizace k reorganizaci. Na řadu tak přišla redefinice problémů a na ně navazující nové bezpečnostní strategie. Ty definovaly vznik různých nástrojů na jejich zvládnutí a nové koncepty boje. Vyvstala potřeba vlastnit takové vojenské jednotky, které by byly schopny zasáhnout mimo území členských států.

Evropskou bezpečnostní a strategickou kulturu určují zakládající a pozměňovací smlouvy a samostatně přijaté koncepty a strategie. Prvním konceptem byly tzv. Petersberské úkoly (mise) z roku 1992, které EU přebrala po Západoevropské Unii.¹² Hlavní působnosti SZBP zde byly definovány jako účast EU na humanitárních, záchranných a pátracích akcích a operace na udržení a prosazení míru.¹³

Brzy po započetí tvorby SZBP začalo být jasné, že pro účinné prosazování politiky bude potřebovat EU vojenské jednotky. Budování vojenských kapacit začalo v roce 1999 v rámci tzv. Helsinského základního cíle. V této deklaraci bylo popsáno: „ Pro vývoj evropské schopnosti, si členské státy stanovily, že do roku 2003 budou moci rychle nasadit a pak udržovat síly schopné v plném rozsahu plnit Petersberské úkoly.“¹⁴

Na první Helsinský cíl navazoval Helsinský základní cíl 2010 přijatý v roce 2004. V tomto dokumentu přijala EU odpovědnost za globální bezpečnost a kromě zlepšení spolupráce národních jednotek se zde státy zavázaly z vytvoření společných jednotek

¹² Více na: *About CSDP - The Petersberg Tasks*, http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/petersberg/index_en.htm.

¹³ Jan Eichler, *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace* (Praha: Portál, 2009), str. 297.

¹⁴ *Helsinki Headline Goal*, European Council

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Helsinki%20Headline%20Goal.pdf>.

rychlého nasazení – tzv. EU Battlegroups (BG).¹⁵ Za počátek budování sil rychlé reakce Evropské unie se tedy dá považovat tento dokument, od kterého se datuje jejich vznik. EU také musela přijmout strategickou koncepci podobnou té alianční, kde by definovala bezpečnostní problémy. Potřeba pojmenovat hrozby a navrhnout jejich řešení vyústila ve vytvoření bezpečnostní strategie EU pod názvem „Bezpečná Evropa v lepším světě“, která byla přijata v roce 2003 a aktualizována v roce 2008. Strategie určila pět hrozeb současného světa:

- terorismus,
- šíření zbraní hromadného ničení,
- státy s problematickými režimy,
- organizovaný zločin,
- regionální konflikty.

Strategie také říká, že současné problémy nemají jen vojenský charakter a že je nelze eliminovat jen vojensky. Intervence je proto chápána v širším smyslu coby užití politických, diplomatických, vojenských, civilních a ekonomických nástrojů či nástrojů rozvojové politiky.¹⁶ EBOP je dle dokumentu postaven na dvou pilířích: budování bezpečnosti v Evropě a prevence vzniku konfliktů.¹⁷ Potřebu rychlé reakce zmiňuje i právě první bezpečnostní strategie z roku 2003: „Musíme vyvinout novou strategickou kulturu, která by byla schopná postarat se v případě potřeby o včasnou, rychlou a v případě potřeby i silnou intervenci.“¹⁸

1.3 Spolupráce NATO a EU – instituce a smlouvy

Obě organizace si uvědomují, že by se v bezpečnostní rovině měly doplňovat a ne si konkurovat. Proto zahájily dialog, jehož výsledkem byla řada smluv a institucí.

Prvním krokem byla Deklarace NATO-EU o Evropské bezpečnostní a obranné politice (*NATO-EU Declaration on a European Security and Defence Policy*) z roku 2002.

¹⁵ *Helsinki Headline Goal 2010*, European Council

<https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf>.

¹⁶ Petr Fiala a Markéta Pitrová, *Evropská Unie* (Brno: CDK, 2010), str. 646.

¹⁷ *Evropská bezpečnostní strategie*, European Council,

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>.

¹⁸ Tamtéž.

Deklarace nastínila principy strategického partnerství, které spatřovala ve vzájemných konzultacích; rovnosti a náležitým ohledem na rozhodovací samostatnost Evropské unie a NATO; respekt k zájmům členských zemí; dodržování zásad Charty OSN a koherentní, transparentní a vzájemně se posilují rozvoj vojenských schopností.¹⁹

Systém sdílení kapacit byl poté rozpracován a během roku 2003 přijat pod názvem „Berlín plus“.

Tento mechanismus funguje doteď, protože NATO disponuje velkými zdroji a kapacitami. Smlouva Berlín plus umožňuje EU:

- přístup EU k plánovacím kapacitám NATO,
- výměnu některých tajných informací,
- využívání prostředků a kapacit NATO,
- možnost evropského velení v rámci NATO (SHAPE).

Využití mechanismu je vázáno na tzv. „*right of first refusal*“, tedy odmítnutí NATO uskutečnit misi, kdy až poté EU může využít kapacit Aliance.²⁰

Představitelé NATO a EU mají pravidelné schůzky na různých úrovních, a to jak ve vojenském, tak i civilním složení.²¹ Důležitým orgánem je Skupina NATO-EU pro schopnosti (*EU-NATO Capability Group*), kde si vyměňují informace a aktuální plány, které se dotýkají sil rychlé reakce, aby nedocházelo ke zbytečné duplikaci.²²

Další platformou je setkávání Politického a bezpečnostního výboru EU a Severoatlantické rady, kde se diskutují bezpečnostní témata, která se dotýkají obou organizací. Také zde dochází k pravidelným společným krizovým cvičením EU a

¹⁹ *NATO-EU: a strategic partnership*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49217.htm?

²⁰ V dokumentech se používá věty: „operations in which NATO as a whole is not engaged“, *NATO-EU: a strategic partnership*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49217.htm?

²¹ *NATO-EU: a strategic partnership*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49217.htm?

²² Guy Ben-Ari a Juha Kaitera, *EU Battlegroups and the NATO Response Forces: A Marriage of Convenience?*, Centre for Strategic & International Studies, 2008, str. 8, http://csis.org/files/media/csis/pubs/eurofocus_v14n01.pdf, staženo 1. 2. 2015.

NATO označovaným jako CMX/CME (*crisis management exercise*), které mají ověřit procedury a operační vazby mezi jednotkami NRF a BG.²³

1.4 Shrnutí

Po skončení studené války obě zkoumané organizace reagovaly na změnu bezpečnostního prostředí. NATO začalo s přeměnou dosavadní podoby a EU přibrala bezpečnostní politiku do svého portfolia. Uvědomily si také potřebu transformace svých sil z teritoriální obrany a na síly schopné zasáhnout „*out of area*“.

Na nové prostředí reagovaly dokumenty, ve kterých popsali nové hrozby, a definovaly nástroje, se kterými jde proti nim bojovat. Jedním z nich jsou síly rychlého nasazení. Dále také vyvinuly diskusní platformy a nástroje, kterými se snažily vyhnout se duplikaci.

2 NATO Response Forces

2.1 Úvod

Proces budování NATO Response Forces (NRF) začal na summitu Aliance v Praze v roce 2002. Zde bylo odsouhlaseno jejich vytvoření a od tohoto data byl započat proces zrodu NRF. Tímto záměrem chtělo NATO sledovat hlavně dva cíle. Prvním bylo vytvoření takové vojenské síly, která by byla schopna zasáhnout prakticky kdekoli na světě a podpořit tak snahu Aliance o zlepšení bezpečnosti po celém světě. Druhým záměrem bylo urychlit proces transformace a modernizace národních armád, čímž by se zvýšila jejich interoperabilita (spolupráce jak mezi sebou, tak s americkými jednotkami) a bojeschopnost.²⁴

²³ Gustav Lindström, Enter the EU Battlegroups, *Chaillot Paper*, European Union Institute for Security Studies, 2007, No. 97, str. 50, <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/cp097.pdf>, staženo 17. 1. 2015.

²⁴ Guillaume Lasconjarias, *The NRF: from a Key Driver of Transformation to a Laboratory to the Connected Forces Initiative*, NATO Defence College Research Division, 2013, http://www.ndc.nato.int/news/current_news.php?icode=482, staženo 17. 1. 2015 a Jaroslav Kulíšek, NATO Response Force, *Vojenské rozhledy*, 2010, č. 19, str. 47.

Původní koncept počítal s jednotkou, která měla mít až 25 000 vojáků.²⁵ Tato jednotka se skládala z pozemní síly o velikosti brigády,²⁶ námořního úkolového uskupení a letecké jednotky, která by byla schopna konat 200 letů denně.²⁷ Jednotlivé kontingenty dodávaly členské státy a z celkového hlediska se tedy jednalo o mnohonárodnostní jednotku.

Roku 2003 byla veřejnosti představena první rotace NRF1. Prakticky však ihned po svém vzniku začalo velení NATO pociťovat ochabující zájem jednotlivých armád přispívat do NRF. To se projevilo v problému s naplněním. V prvních čtyřech letech (2003-2006) to bylo jen 50 %, v letech 2007-2010 jen v průměru 66 %.²⁸ Tyto problémy způsobovaly zejména dva faktory. Prvním byla angažovanost většiny států ve válce v Afghánistánu, kde bylo zapotřebí moderní techniky a vycvičených vojáků.²⁹ Druhým bylo obecné snižování rozpočtů na obranu, zejména po ekonomické krizi z roku 2008 a v letech následujících.

Na summitu v Rize v roce 2006 byly vyhlášeny Plné operační schopnosti (*Full Operational Capability*, FOC), tedy zamýšlený počáteční stav, ale skutečnost byla jiná. Aby bylo zabráněno diplomatickému fiasku, kdy NRF mělo nedostatečné množství vojáků, musely ho některé státy urychleně na poslední chvíli doplnit, zejména USA se svými 2500 vojáky.³⁰ Problém s naplněním jednotek začalo NATO řešit hned v následujících letech a postupné reformy začaly měnit původní podobu NRF.

Na podzim 2007 byla přijata první revize počtu jednotek NRF. Ta snížila stav na 12 500 vojáků, ke kterým mohly být přidruženy další předem určené podpůrné jednotky. Tyto přidružené jednotky byly v pohotovosti a součástí NRF, ale mohly být kdykoli využity pro národní potřeby zemí, ze kterých pocházely.³¹ Ani tato revize však nevedla k potřebnému naplnění stavů jednotlivých rotací NRF a tak představitelé členských států přišli s dalšími změnami, protože chtěli udržet celý koncept naživu.

²⁵ Jens Ringsmose, *Taking Stock of NATO's Response Force*, NATO Defence College Research Division, 2010, str. 2, <http://www.ndc.nato.int/download/downloads.php?icode=159>, staženo 17. 2. 2015.

²⁶ Velikost brigády je zhruba 3000-5000 vojáků.

²⁷ Jens Ringsmose, *Taking Stock of NATO's Response Force*, str. 3.

²⁸ Guillaume Lasconjarias, *The NRF: from a Key Driver*, str. 4.

²⁹ Jens Ringsmose, NATO's Response Force: finally getting it right?, *European Security*, 2009, Volume 18, Issue 3, str. 294, 295.

³⁰ Petr Zlatohlávek, *NATO Response Force – Síly rychlé reakce NATO: úvod do problematiky*, (Ostrava: Jagello 2000, 2007), str. 60.

³¹ Jens Ringsmose, *Taking Stock of NATO's Response Force*, str. 2.

Poslední revize konceptu NRF proběhla v roce 2009.³² Byl zde zmenšen nárok na počet jednotek v NRF tak, aby se lépe naplňovaly jednotlivé rotace. I tak ale nedochází k plnému naplnění NRF.³³

Zlepšení situace se dá předpokládat nejdříve v roce 2015, protože na konci roku 2014 došlo ke stažení většiny vojsk z Afghánistánu, takže tito vojáci mohou být uvolněni do sil rychlé reakce jak NATO, tak EU.

3 EU Battlegroups

3.1 Úvod

Jak už bylo popsáno v první kapitole, vznik jednotek rychlé reakce Evropské unie je datován do roku 2004. Velká Británie, Německo a Francie předložily EU návrh na jejich vytvoření pod názvem „Battlegroups“. Tyto síly měly být schopny samostatně v krátké době podniknout operace na vyžádání OSN.³⁴

Koncept byl přijat a rozpracován institucemi EU v dokumentu s názvem Helsinský základní cíl 2010. Ten byl přijatý v polovině roku 2004, a zavazoval členské státy vybudovat jednotky rychlé reakce a určil jejich základní podobu a nutné schopnosti. Od té doby tedy započal proces budování EU Battlegroups (BG).³⁵

V lednu 2005 dosáhl koncept počátečných operačních schopností (*Initial Operational Capability*), kdy EU měla k dispozici vždy jednu BG v pohotovosti.³⁶ Plné operační schopnosti (*Full Operational Capability*) byly vyhlášeny 1. ledna 2007 a od té doby má EU schopnost nasadit paralelně až dvě BG.³⁷

³² Ve sledovaném období, tj. do summitu ve Walesu v září 2014, po kterém byla zahájena další etapa restrukturalizace sil rychlé reakce NATO.

³³ Paul Delhaise, *The Continuing Evolution of the NATO Deployable Forces including the NATO Response Force, Allied Command Transformation*, 2012, <https://www.act.nato.int/article-2013-1-6>, staženo 18. 2. 2015.

³⁴ Gustav Lindström, *Enter the EU Battlegroups*, str. 11.

³⁵ V literatuře se používá termín EU Battlegroup nebo Battle Group. Já budu používat ten první, anebo zkratku BG.

³⁶ Claudia Major a Christian Mölling, *EU Battlegroups: What Contribution to European Defence?*, Stiftung Wissenschaft und Politik, 2011, str. 10, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2011_RP08_mjr_mlg_ks.pdf, staženo 1. 4. 2015.

³⁷ Tamtéž, str. 11.

Význam vytvoření samostatných sil rychlé reakce nespočívá pouze v tom, že EU má vojenský nástroj k rychlému řešení krizových situací. Může být také chápán jako nástroj k urychlení reformace národních armád, který má za cíl modernizaci a zvýšení kooperace a interoperability mezi evropskými státy.³⁸

Protože Evropská Unie byla budována zprvu jako civilně-ekonomický projekt, ne jako organizace zajišťující bezpečnost, disponuje na rozdíl od NATO řadou nevojenských nástrojů. Kromě vojenské operace může do regionu poslat EU i civilní mise, a to misi policejní nebo misi na podporu právního státu. Policejní mise se zaměřuje buď na vycvičení místních policejních složek, anebo je může dokonce i na krátkou dobu nahradit. Mise na podporu právního státu mají za cíl upevnit demokratické instituce, jako jsou úřady, místní samosprávy a soudy. Výhodou je i fakt, že zatímco případné vojenské nasazení platí členský stát, civilní operace platí EU ze svého rozpočtu.³⁹ Tato kombinace vojenských a civilních schopností je přidanou hodnotou Evropské unie, protože takovými schopnostmi Aliance nedisponuje.

4 Velikost, složení, velení

4.1 NRF

Od roku 2009 se NRF dělí na Síly okamžité reakce (*Immediate Response Force*, IRF) a Rezerva sil rychlé reakce (*Response Force Pool*, RFP). Celková velikost Sil okamžité reakce je 13 000 vojáků. Ta obsahuje pozemní jednotku o velikosti brigády s odpovídajícími podpůrnými prvky, námořní a letecké podpůrné jednotky, jednotky speciálních sil a jednotky obrany proti zbraním hromadného ničení.⁴⁰

³⁸ Myrto Hatzigeorgopoulos, The role of EU Battlegroups in European defence, *European Security Review*, 2012, 56: 9-10, str.2, http://isis-europe.eu/wp-content/uploads/2014/08/esr_56.pdf, staženo 10. 3. 2015.

³⁹ Tomáš Weiss, *Bezpečnostní a obranná politika*, Euroskop, <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>, staženo 4. 12. 2014.

⁴⁰ *The NATO Response Force*, NATO, str. 2,

http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2013_10/20131018_131022-MediaBackgrounder_NRF_en.pdf.

Rezerva sil funguje jako záloha, do které dobrovolně přispívají další členské státy.⁴¹ Z této zálohy, která není kapacitně omezena, je pak doplňována hlavní síla. V případě nasazení Sil rychlé reakce může tak velení sáhnout po doplňkových jednotkách a „ušít“ tak celkovou podobu dané NRF na míru zadané mise. Výsledná podoba nasazení NRF tedy není vždy stejná a velitelé mohou přizpůsobit složení svých jednotek tak, aby bylo plnění úkolu co nejefektivnější.

Vrchním velitelem je Nejvyšší velitel spojeneckých sil v Evropě (*Supreme Allied Commander Europe*, SACEUR), kterým je vždy Američan. Operační velení mají na starosti dvě Velitelství spojených sil (*Joint Force Commands*, JFC), která sídlí v italské Neapoli a v nizozemském městě Brunssum. Tyto velení se střídají v pohotovosti po jednom roce.⁴²

Na politické úrovni rozhoduje o nasazení jednotek Severoatlantická rada. Ta rozhoduje na principu jednomyslnosti, a tudíž každé nasazení musí odsouhlasit všech 28 členských států.⁴³ Rada také rozhoduje o případném zapojení partnerských zemí NATO do struktur NRF.

4.2 BG

Jedna EU Battlegroup je definována jako nejmenší možná jednotka, která je schopná rychlého a efektivního nasazení. A to v operacích jak samostatně, tak jako vstupní (*initial*) síla pro větší operace.⁴⁴

BG je složena z bojového praporu (*battalion*), velitelství a doplňkových podpůrných jednotek bojové a nebojové podpory. Celková velikost jedné BG je v rozsahu 1500 až 2500 vojáků.⁴⁵ Složení každé rotace není fixní, takže dá se upravit dle požadavků konkrétní mise a rozšířit tak jádro o další prvky bojové a nebojové podpory, které si velení vyžádá.

⁴¹ Jens Ringsmose, *Taking Stock of NATO's Response Force*, str. 4 a 5.

⁴² *Fact sheet*, NATO Allied Command Operations, <http://www.aco.nato.int/page349011837.aspx>.

⁴³ Tamtéž, str. 2.

⁴⁴ *EU Battlegroups*, European Union External Action, str. 2,

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/esdp/91624.pdf .

⁴⁵ Myrto Hatzigeorgopoulos, *The role of EU Battlegroups in European defence*, str. 2.

Zodpovědnost za politickou kontrolu a velení má Politický a bezpečnostní výbor (*Political and Security Committee, PSC*).⁴⁶ Vojenské velení jednotlivé BG je třístupňové. Nejvýše stojí Operační velitelství (*Operation Headquarters*), které má na starost strategické velení operace, plánování a přípravu operace. Zároveň slouží jako prostředník mezi politickým (PSC) a vojenským velením operace. Toto velitelství mohou poskytnout Německo, Velká Británie, Francie, Řecko nebo Itálie. Pokud ani jeden stát nechce nebo nemůže toto velitelství poskytnout, může EU využít Operační centrum v Bruselu, které je součástí Vojenského štábu EU.⁴⁷ V rámci dohod Berlín Plus může EU také využít i plánovacích kapacit NATO.

Pod Operačním velitelstvím je Velení společných sil (*Force Headquarters*), které je na rozdíl od OHQ nasazeno do místa operace, kde je zodpovědné za plánování a velení přímo na místě.⁴⁸ Na nejnižší taktické úrovni velí jednotkám jejich vlastní (tedy národní) velitelé.

4.3 Shrnutí

Při porovnání samotné velikosti NRF a BG vychází síly Aliance jako vítězové. Větší počet bojových sil v NRF znamená lepší schopnost zvládat konflikt vyšší intenzity s větším počtem protivníků, schopnost operovat na větším území, ale také nasaditelnost v delším časovém horizontu kvůli omezeným transportním kapacitám.

Obě jednotky mají vysokou modulárnost, tedy schopnost být sestaveny na míru mise tak, aby výsledná podoba jednotky odpovídala co nejlépe potřebám mise a byla co nejvíce efektivní.

Velení je u obou vícestupňové a mezinárodní. Evropské jednotky přitom mohou využít svých kapacit nebo kapacit NATO.

Politická rozhodnutí u obou formací schvalují všichni členové. Tím je zaručena demokratičnost, jednotný postoj a naprostý souhlas všech zúčastněných. Nevýhodou u obou je fakt, že nasazení může zablokovat byt' jeden jediný národ, který by nesouhlasil. To by mohlo ohrozit nasazení ve chvílích, kdy by obě organizace nebyly jednotné.

⁴⁶ Claudia Major a Christian Mölling, *EU Battlegroups: What Contribution to European Defence?*, str. 11.

⁴⁷ Tamtéž, str. 16.

⁴⁸ *European Union Battlegroup Manual*, FINABEL, str. 12, http://www.forsvarsmakten.se/siteassets/english/nbg15---eng/2014.study_fq5_en.pdf.

5 Rotace, certifikace, pohotovost

5.1 NRF

Jak už bylo zmíněno, NATO Response Forces fungují na principu rotace. Neexistuje tedy jedna stálá jednotka, ale pouze jeden koncept, ve kterém se střídají jednotlivé vojenské jednotky z přispívajících států. Doba pohotovosti jedné certifikované NRF je 12 měsíců, ve kterých může být kdykoli vyslána do mise. Do roku 2012 byla doba pohotovosti jen 6 měsíců, ale od této praxe se poté upustilo.

Trénink jednotek, které mají vstoupit do NRF, je rozdělen na dvě fáze. V první absolvují 6-18 měsíců základní trénink na národní úrovni, po jehož skončení následuje dalších navazujících 6 měsíců tréninku v rámci NATO.⁴⁹

Zde je kladen důraz hlavně na co nejlepší spolupráci všech jednotek v rámci NRF a technickou a procedurální interoperabilitu. To znamená, že se například testuje schopnost komunikace (funkčnost rozdílných radiokomunikačních zařízení) nebo záležitosti sjednocení vojenské terminologie a doktrín.⁵⁰ Společný výcvik je zakončen certifikačním cvičením, kde se ověřuje, zdali daná jednotka má požadované schopnosti. Certifikovaná rotace NRF (jsou označovány čísla od vzniku jako NRF1, NRF2,...) má pak po danou dobu pohotovost, po jejímž skončení je rozpuštěna a je nahrazena další rotací.

Díky neustálému koloběhu tréninku a certifikací získávají velení i samotní vojáci cenné zkušenosti a rady, díky kterým slouží NRF jako urychlovač transformace a modernizace národních armád.

⁴⁹ *NRF 2016 Rotation*, Headquarters Allied Joint Force Command Brunssum,

<http://www.jfcbs.nato.int/jfcb Brunssum/operations/nato-response-force/nrf-2014-rotation.aspx>.

⁵⁰ Guillaume Lasconjarias, *The NRF: from a Key Driver of Transformation to a Laboratory to the Connected Forces Initiative*, str. 6.

5.2 BG

Jednu EU Battlegroup může vytvořit jeden nebo více členských států dohromady. Spolupráce na BG může být nabídnuta i nečlenskému státu EU. Jeden stát vytváří samotnou BG velmi zřídka, většinou do jedné přispívá více států najednou. Největší přispěvatel je označován jako vedoucí národ (*framework nation*), ostatní pak jako přispěvatelé dodají zbytek potřebných vojáků. Proces formování začíná tím, že členové nabízejí své jednotky do BG v Koordinační konferenci o Battlegroups (*Battlegroup Coordination Conference*), která se koná každých 6 měsíců a plánuje rozvržení BG až na 6 let dopředu.⁵¹ Pokud je vše schváleno, začíná proces tréninku a přípravy. Na rozdíl od NRF příprava a certifikace BG závisí na členských státech.⁵² Nejsou tedy celoevropská kritéria na úrovni EU, která musí být splněna, a tak jsou jednotky trénovány podle národních standardů. Při certifikaci tak členské státy využívají již existující certifikační kritéria NATO.⁵³

V pohotovosti jsou vždy dvě BG a to po dobu 6 měsíců. Po ukončení pohotovosti je rotace rozpuštěna a v pohotovosti pokračuje rotace jiná, která se předtím připravovala.

5.3 Shrnutí

Doba pohotovosti sil NATO je jeden rok, během kterého může Aliance nasadit do mise jedinou jednotku. Zato EU má k dispozici každý půlrok dvě BG, tudíž během roku může teoreticky uskutečnit až čtyři různé operace. To značí lepší flexibilitu v situaci, kdyby vyvstalo více krizových situací.

Co se týká výcviku, pak obě organizace využívají u svých jednotek shodně nejdříve ten národní. Vzhledem k tomu, že EU nemá svůj vlastní certifikační a výcvikový program, jsou jednotky určené do BG certifikovány dle standardů NATO. Aliance hraje tedy v tomto ohledu důležitou roli, protože má již zavedený systém výcviku a certifikace, který je na vysoké úrovni, a tak ho EU využívá pro svůj prospěch.

⁵¹ *EU Battlegroups*, European Union External Action,

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/esdp/91624.pdf, str. 3.

⁵² Anna Barcikowska, *EU Battlegroups – ready to go?*, European Union Institute for Security Studies, 2013, str. 3,

http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Brief_40_EU_Battlegroups.pdf, staženo 5. 3. 2015.

⁵³ Claudia Major a Christian Mölling, *EU Battlegroups: What Contribution to European Defence?*, str. 13.

6 Financování

6.1 NRF

System financování NATO jako celku je založen na společném financování z příspěvků členských států. Jednotlivé státy tedy podle daných kritérií přispívají do společného rozpočtu, který peníze dále rozděluje do vojenského, civilního a investičního rozpočtu (*NATO Military Budget*, *NATO Civil Budget* a *NATO Security Investment Program*). Ani jeden z rozpočtů ale nefinancuje ani nasazení NRF, ani výcvik.⁵⁴ Veškeré náklady na výcvik a případné nasazení jednotek tak připadají na přispěvatelský stát. Ačkoli se členské státy shodly na společném financování strategická přepravy na místo nasazení NRF,⁵⁵ většina nákladů zůstává na bedrech přispívajících armád.

To vede k situaci, kdy se státům, které dobrovolně přispívají do NRF, snižuje motivace k další spolupráci z důvodu finanční náročnosti. Pokud by během pohotovosti jejich jednotek musela být NRF nasazena, ponесou skoro veškeré náklady na operaci. Toto se stalo Španělsku v roce 2005, kdy nasazení jejich ženistů v NRF5 během likvidace následků zemětřesení v Pákistánu stálo 20 milionů dolarů,⁵⁶ zatímco předchozí rotace nebyly v takovém měřítku nasazeny, takže členské státy tehdy výrazně ušetřily. Tento princip financování může být jednou z příčin neochoty členských států přispívat do NRF.

6.2 BG

Většina finanční zátěže spojené s tréninkem, pohotovostí a případným nasazením BG dopadá na stát nebo státy, ze kterých pocházejí vojáci v dané rotaci.⁵⁷ Pouze část nákladů lze zaplatit ze společného systému ATHENA, který platí některé výdaje formou

⁵⁴ Brad Eungard, *Improving the Agility of the NATO Response Force*, (Norfolk: Joint Advanced Warfighting School, 2010), str. 30.

⁵⁵ Jaroslav Kulišek, *NATO Response Force*, str. 51.

⁵⁶ Petr Zlatohlávek, *NATO Response Force – Síly rychlé reakce NATO: úvod do problematiky*, str. 65.

⁵⁷ Anna Barcikowska, *EU Battlegroups – reday to go?*, str. 3.

spolufinancování všech států EU.⁵⁸ To zahrnuje náklady na ubytování, pohonné hmoty, vytvoření a provoz velitelství a další, převážně menší položky.⁵⁹

Mechanismus ATHENA však zaplatí jen malou část celkových výdajů, Myrto Hatzigeorgopoulosová například ve své práci odhaduje, že to je jen 10 %.⁶⁰

6.3 Shrnutí

Obě organizace se potýkají s problémem financování svých jednotek rychlého nasazení. Klesající výdaje na obranu většiny členských států způsobují často neochotu přispět vojáky do rotací NRF a BG. Většina nákladů na výcvik, pohotovost a případné nasazení leží na přispěvatelích. U obou organizací je vidět snaha o zavedení společného financování, ale u obou zatím nepřináší očekávané výsledky.

7 Nasaditelnost a mise

7.1 NRF

Rychlost nasazení je pro síly rychlé reakce zásadní. V obecné rovině se dá říct, že zde platí přímá úměra – tedy čím větší jednotka, tím déle trvá její nasazení. Původní koncept NRF s 25 000 vojáky počítal s nasaditelností kdekoli na světě během 5–30 dní.⁶¹ Po reformě a vzniku početně menších Sil okamžité reakce (IRF) se doba nasazení zmenšila. Jak už bylo výše zmíněno, rozhodnutí o nasazení NRF vydává Severoatlantická rada, která ho schvaluje jednomyslně. Po schválení radou musí nasazení svých vojáků ještě schválit každý členský stát, který přispívá do dané rotace NRF, která má být nasazena. Zde vyvstává problém, že tyto státy však mají v ústavách často rozdílné způsoby schvalování nasazení svých armád. Zpravidla to bývá kombinace souhlasu vlády, obou komor parlamentu nebo i prezidenta. Například v USA a Francii je nutný jen souhlas

⁵⁸ Výjimkou je Dánsko, které má opt-out na SBOP a nemusí tak platit.

⁵⁹ Více na stránkách: <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/athena/> a

http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy/cfsp_and_esdp_implementation/133281_cs.htm.

⁶⁰ Myrto Hatzigeorgopoulos, *The role of EU Battlegroups in European defence*, str. 2.

⁶¹ Jens Ringmose, *NATO's Response Force: finally getting it right?*, str. 290.

prezidenta.⁶² Tento rozhodovací proces může při nedostatku politické vůle a konsenzu zpomalit nebo znemožnit rychlé nasazení jednotek tak, aby byly co nejvíce efektivní.

Co se týká samotného nasazení jednotek v poli, pak prvosledový Průzkumný tým (*Reconnaissance Team*) je schopný nasazení do 5 dní od rozhodnutí.⁶³ Ten je následován samotnou IRF, která může být nasazena v horizontu 2–30 dní a Rezerva sil rychlé reakce (RFP) pak může doplnit hlavní síly v rozmezí 5–60 dní.⁶⁴

Mise, pro které jsou NRF určeny, se dají obecně rozdělit na dva druhy. První je reakce na aktivaci článku 5 z Washingtonské smlouvy, tedy kolektivní obranu teritoria a integrity členského státu Aliance. Druhou možností je reakce na krizové situace vojenského i nevojenského charakteru.

Síly rychlé reakce trvale nepůsobí na jednom místě. Jsou vysílány tam, kde je to třeba, ale pouze na dobu nezbytně nutnou, než misi převezmou stabilizační jednotky.⁶⁵ Oblast nasazení NRF je prakticky neomezená, k dopravě na místo můžou využít sdílených kapacit. Zde je potřeba zmínit zejména transportních kapacit USA, které jsou oproti těm Evropským mnohem větší.⁶⁶

Spektrum misí, do kterých mohou být NRF vyslány, je přehledně rozepsáno na stránkách českého Informačního centra o NATO:

NRF jsou rámcově určeny pro tyto mise:

- zasahování v krizových situacích (*Crisis Response*) a to včetně peacekeepingu,
- podpora operací proti terorismu,
- následný management (*Consequence Management*), včetně zásahů jednotek chemické, biologické a radiační ochrany a humanitárních krizí,
- nastolování míru (*Peace Enforcement*),
- operace na zajištění sankcí (námořní embarga, bezletové zóny,...),

⁶² Petr Zlatohlávek, NATO Response Force – Síly rychlé reakce NATO: úvod do problematiky, str. 69 a 70.

⁶³ *Fact sheet*, NATO Allied Comand Operations.

⁶⁴ Jens Ringsmose, *NATO's Response Force: finally getting it right?*, str. 296.

⁶⁵ *Síly rychlé reakce NATO*, Informační centrum o NATO,

http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/nrf_ucel.htm.

⁶⁶ Více k tématu: Lee D. Hages, *Quantifying the European Strategic Airlift Gap*, Air Force Institute of Technology, 2013, www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA587474.

- přípravné jednotky prvního vstupu (*Initial Entry Force*) které chystají místo pro příchod větších jednotek,
- demonstrativní síly (*Demonstrative Force*) pro odrazení agrese,
- evakuace civilistů.⁶⁷

Jednotlivé rotace NRF byly zatím nasazeny pouze v omezeném v měřítku a zatím se vyhnuly operacím s vysokou intenzitou bojů. V roce 2004 zajišťovaly části NRF bezpečnost během olympiády v Aténách a během prezidentských voleb v Afghánistánu. O rok později, tedy v roce 2005, pomáhaly jednotky v USA při likvidaci následků po hurikánu Katrina. Jak už jsem výše zmínil, tak na přelomu let 2005 a 2006 zasahovala NRF po ničivém zemětřesení v Pákistánu.⁶⁸

7.2 BG

Schválení k nasazení BG v rámci EU je poměrně složitý proces. Nejprve musí Rada rozhodnout o potřebě nasazení.⁶⁹ Poté Ředitelství pro řízení a plánování krizí (*Crisis Management Planning Directorate*), které je součástí Evropské služby pro vnější činnost, vypracuje Koncept krizového řízení (*Crisis Management Concept*). Tento koncept pak musí být schválen všemi členskými státy, kterého se týkají. Schvalovací proces pro nasazení jednotek do zahraničí probíhá obdobně jako u již zmíněného případu NRF, tedy přes parlament nebo případně další instituce. Vzhledem k tomu, že tento proces schvalování není ze strany EU časově omezen, může nastat zdržení, díky kterému se může protáhnout doba nasazení BG.

Po schválení všemi státy totiž platí ještě pětidenní lhůta, kdy Rada definitivně rozhodne o nasazení BG. Od posledního schválení Radou jsou BG nasazeny do prostoru operace ve lhůtě deseti dní.⁷⁰

Battlegroups EU mohou vést operace v rozsahu až 30 dnů, v případě doplnění a dozásobení až 120 dnů. Maximální rádius nasazení je 6000 km od Bruselu.⁷¹

⁶⁷ *Síly rychlé reakce NATO*, Informační centrum o NATO.

⁶⁸ *The NATO Response Force*, NATO, str. 2.

⁶⁹ Rada (ministrů) EU.

⁷⁰ Myrto Hatzigeorgopoulos, *The role of EU Battlegroups in European defence*, str. 11.

⁷¹ Tamtéž, str. 2.

Pro nasazení jednotek rychlé reakce je důležitá strategická přeprava a co nejrychlejší transport na místo nasazení. V současné době je nejrychlejším způsobem letecká doprava. Na úrovni EU neexistuje centralizovaná složka schopná letecky transportovat BG a proto se členské státy musí spoléhat na své vlastní kapacity. Ne všechny státy ale mají takové schopnosti, nebo se jim jejich pořizování zdá drahé. Proto se sdružují do iniciativ (organizací spojující státy jak EU, tak NATO), ve kterých společně kupují, organizují a sdílejí transportní kapacity. Mezi hlavní patří Iniciativa strategických přepravních schopností (*Strategic Airlift Capability*), Iniciativa prozatímní strategické vzdušné přepravy (*Strategic Airlift Interim Solution*), Koordinační centrum přepravy v Evropě (*Movement Coordination Centre Europe*) a také Velení leteckého transportu v Evropě (*European Air Transport Command*).⁷² Například poslední zmiňovaný projekt, který sdružuje Belgii, Francii, Německo, Lucembursko, Španělsko a Itálii; disponuje 75 % procenty veškerých dopravních kapacit Evropy.⁷³ Členské státy EU mohou dále využít smlouvy Berlín plus mezi EU a NATO a využít strategickou přepravu Aliance.⁷⁴

Mise, do kterých mohou být BG nasazeny definuje článek 43 Smlouvy o EU následovně:

- společné akce v oblasti odzbrojení,
- humanitární a záchranné mise,
- poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti,
- mise pro předcházení konfliktům a udržení míru,
- mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí na prosazování míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů.

Všechny tyto mise mohou přispívat k boji proti terorismu, včetně podpory třetích zemí v boji proti terorismu na jejich území.⁷⁵ Mise BG musí být probíhat pod rezolucí Rady

⁷² Claudia Major a Christian Mölling, *EU Battlegroups: What Contribution to European Defence?*, str. 20.

⁷³ EATC Factsheet, The European Air Transport Command, http://eatc-mil.com/user_uploads/downloads/EATC_Factsheet.pdf.

⁷⁴ *European Union Battlegroup Manual*, str. 9.

⁷⁵ Článek 43 Smlouvy o EU, str. 57, dostupné na <http://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/Lisabonska-smlouva-konsolidovany-text.pdf>, staženo 20. 4. 2015.

bezpečnosti OSN. Výjimkou jsou případy, jako je například živelná katastrofa, kdy rezoluce není potřeba.⁷⁶ Ačkoli je katalog misí poměrně široký, během sledovaného období nebyly BG nasazeny ani jednou.

7.3 Shrnutí

Schvalovací proces k nasazení je u obou jednotek velmi podobný. Nasazení je potřeba schválit nejdříve všemi státy, čímž je zaručena jednotnost a demokratičnost. Proces poté pokračuje schvalováním na národní úrovni, které se ovšem může protáhnout. Zejména na úrovni EU se jedná o velmi složitý proces, který není časově omezen, takže se může na politické úrovni protáhnout a ohrozit včasný zásah.

Ačkoli je NRF početně větší a teoreticky by měla být nasaditelnější v delším časovém horizontu, opak je pravdou. Průzkumný tým může od schválení operovat v oblasti do 5 dnů, hlavní síly by měly být schopny dorazit v průběhu 2–30 dní. Evropská unie deklaruje nasazení svých menších BG v horizontu 10 dní.

Transport jednotek obou organizací je založen na principu sdílení kapacit. Menší státy tedy mohou využít možností těch větších a vybavenějších. Díky systému Berlín plus má i Evropa možnost využít kapacit NATO, a to především těch z USA.

Katalog misí, které mohou obě jednotky řešit je velmi podobné. Jsou v něm úkoly jak bojového charakteru, které převládají spíše u NRF, tak nebojového charakteru, které převažují u BG. Zde je však důležité znovu připomenout velikosti obou formací. Jelikož jsou NRF větší, dá se předpokládat, že by zvládaly operace s vyšší bojovou intenzitou a na větším území než BG.

Z obecného hlediska lze tedy NRF popsat jako větší sílu určenou spíše do misí spíše bojového charakteru. Zato evropské BG lze charakterizovat jako jednotky prvního vstupu do míst s předpokládanou nižší bojovou intenzitou, které budou následovány většími formacemi, ať už národními nebo pod vlajkou OSN. Výhodou EU v následném managementu mohou být její civilní kapacity, které mohou být využity ke stabilizaci daného regionu nebo státu, a kterými NATO nedisponuje.

⁷⁶ *EU Battlegroups*, European Union External Action, str. 3.

8 Přístup České republiky k BG a NRF

Česká republika je členem jak Severoatlantické aliance, do které vstoupila v roce 1999, tak Evropské unie, které se stala členem v roce 2004. Ačkoli je ČR v porovnání s jinými členskými zeměmi spíše střední až menší země, pravidelně se zapojuje do zahraničních operací a rotací sil rychlé reakce.

Stejně jako většina armád států NATO a EU má i Armáda České republiky (AČR) problémy s financemi. Státy Aliance se dohodly na tom, že budou vynakládat 2 % HDP na obranu. Tento cíl ale není závazný, a tak ho většina z nich nedodrжуje, a to včetně ČR. Tento trend dokládají údaje v tabulce níže.

Tabulka č. 1 – Výdaje ČR na obranu v procentech HDP.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1,8%	1,9%	1,7%	1,5%	1,3%	1,4%	1,3%	1,1%	1,1%	1,0%	1,0%

Zdroj: Stockholm International Peace Research Institute Military Expenditure Database, http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database/milex_database

Ochotu zapojit se do vznikajících sil rychlé reakce NATO i EU deklarovali čeští političtí představitelé již v roce 2004 v dokumentu Vojenská strategie ČR:

„Ozbrojené síly mají zákonem stanoven základní úkol – připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. Plní současně úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení, a rozvíjejí k tomu své schopnosti zahrnující i výstavbu jednotek zařazených do sil rychlé reakce NATO NRF. K rychlým operativním zásahům sil rychlé reakce NATO a EU budou připraveny zvláště určené jednotky AČR, které budou vysílány na základě rozhodnutí Parlamentu České republiky a podle čl. 43 Ústavy České republiky...

...V rámci podílu České republiky na rozvoji Evropské bezpečnostní a obranné politiky EU jsou ozbrojené síly České republiky zapojeny do přípravy vojenských kapacit EU včetně sil rychlé reakce, které jsou budovány jako kompatibilní a komplementární se silami NATO.“⁷⁷

⁷⁷ *Vojenská strategie ČR* (2004), Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>.

V aktualizované Vojenské strategii ČR z roku 2008 deklarovala vláda, že je AČR schopna se účastnit souběžných vojenských operací, a to brigádním úkolovým uskupením po dobu šesti měsíců bez rotace, praporním úkolovým uskupením s rotací po šesti měsících, a nebo rotním úkolovým uskupením s rotací po šesti měsících.⁷⁸ V období, kdy nebude nasazeno brigádní úkolové uskupení, byla schopna ČR přispět jednotkou do velikosti praporu určenou do pohotovosti v rámci sil rychlé reakce NATO (NRF) nebo EU (BG).⁷⁹

Bílá kniha o obraně z roku 2011 popsala, že pravidelná účast jednotek AČR v jednotkách rychlé reakce NRF a BG přispívá ke zvyšování jejich kvality a interoperability. Dále ustanovila, že v zájmu zajištění pravidelné účasti v těchto uskupeních jsou náklady spojené s případným operačním nasazením a udržením sil hrazeny ze zdrojů mimo rozpočet Ministerstva obrany.⁸⁰

Poslední a nejaktuálnější Obranná strategie ČR, která byla vydaná v roce 2012, nahrazuje starší Vojenskou strategii ČR z roku 2008. Opakuje ochotu zapojovat ČR do pohotovostních uskupení NATO a EU. Oproti předchozí obranné strategii však zmenšuje možnou velikost nasazených jednotek z brigády na prapor, ale také připouští možnost nasazení vzdušných sil:

„Pro mezinárodní operace ke zvládnutí krizí je Česká republika v závislosti na charakteru situace schopna souběžně nebo postupně vyčlenit: praporní úkolové uskupení pozemních sil, nebo ekvivalent vzdušných sil, rotní úkolové uskupení pozemních nebo vzdušných sil s rotací po šesti měsících nebo uskupení do velikosti odpovídající praporu, která jsou určena do pohotovosti sil rychlé reakce NRF a BG.“⁸¹

⁷⁸ Armáda ČR má dvě brigády bojových sil, každá je složená ze čtyř praporů a každý prapor má 3 roty. Velikost roty je cca 100–150 vojáků.

⁷⁹ *Vojenská strategie ČR* (2008), Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>.

⁸⁰ *Bílá kniha o obraně*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>.

⁸¹ *Obranná strategie ČR*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>.

8.1 Příspěvky ČR do sil rychlé reakce NATO a EU

Ačkoli jsou výdaje dlouhodobě pod potřebným limitem, dokázala AČR ve sledovaném období vyčleňovat vojáky jak pro rotace NRF, tak pro BG. Pro větší přehlednost uvedu počty vyčleněných vojáků v tabulce níže.

Tabulka č. 2: Počet vojáků AČR určených pro NRF a BG v období od vyhlášení plných operačních schopností.

	NRF		BG	
	1. pololetí	2. pololetí	1. pololetí	2. pololetí
2007	355	35	0	0
2008	100	343	0	0
2009	229	3	0	1800
2010	220	360	0	0
2011	305	729	0	0
2012	721	248	0	350
2013	766		0	0
2014	302		0	0

zdroj: stránky Ministerstva obrany ČR, <http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>

pozn.: Od roku 2013 je doba pohotovosti NRF jeden rok, proto se již nedělí na dvě pololetí jako předtím.

Jak je vidět z tabulky, Česká republika se zapojila do všech rotací NRF ve sledovaném období. Do Battlegroups EU se AČR zapojila jen dvakrát, a to v roce 2009 a 2012.

V roce 2009 byla česká armáda v rámci Česko-slovenské Battlegroup vedoucím národem. Přispěla většinou, tj. 1800 vojáků, zbytek doplnili slovenští vojáci. Operační velení (OHQ) bylo v Německu v Postupimi.⁸² Během výcviku českých jednotek bylo využito nejdříve národní přípravy, která byla zakončena hodnocením bojové

⁸² Jaroslav Kulišek, Hodnocení a certifikace CZE/SVK BG, *Vojenské rozhledy*, 2009, č. 2, str. 11.

připravenosti k nasazení dle standardů NATO (sytém CREVAL - *Combat Readiness Evaluation* - Vyhodnocení bojové připravenosti) za přítomnosti hodnotitelů z NATO.⁸³ Druhé nasazení AČR v jednotkách BG bylo v roce 2012. Do Battlegroup přispěla AČR 350 vojáky, tentokrát však nebyla vedoucím národem. Roli vedoucí země plnila v tomto uskupení Spolková republika Německo a dále do něj přispívalo Rakousko, Chorvatsko, Makedonie (FYROM) a Irsko.

Jak je z tabulky vidět, v druhé polovině roku 2009, kdy bylo nasazeno velké množství vojáků AČR v Česko-slovenské BG, se výrazně snížil počet vojáků daných k dispozici silám NATO, a to na pouhé 3 vojáky. Podobná situace nastala i v roce 2012, kdy se v druhém pololetí při nasazení 350 vojáků do BG výrazně snížil v stejném období počet českých vojáků vyčleněných do NRF. S těchto údajů se dá soudit, že Armáda ČR nasazuje vojáky ve větším počtu vždy do jedné mise a ne do obou zároveň. Dá se i předpokládat, že se při budoucím nasazení českých jednotek do BG (v roce 2016 v tzv. Visegrádské BG) sníží počet vojáků předurčených pro NRF ve stejném období.

Jak je vidět, Česká republika dlouhodobě NRF podporuje. Dle oficiálních dokumentů její příspěvky obvykle dosahují či dokonce překonávají závazek zapojovat se do aliančních Sil okamžité reakce (IRF) v rozsahu 2% národních ozbrojených sil, který si stanovila po roce 2009.⁸⁴

8.2 Přístup ČR k vyčleňování sil - shrnutí

Fakt je, že si AČR nemůže finančně dovolit vyčleňování vojáků zároveň pro síly rychlé reakce NATO a EU. To si uvědomuje i Ministerstvo obrany ČR a na svých stránkách uvádí, že vzhledem k omezeným možnostem svých vojenských kapacit ČR nebude

⁸³ *Výcvik česko-slovenského bojového uskupení EU (CZE/SVK BG EU)*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=13654>.

⁸⁴ *Návrh na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2015 a 2016 s výhledem na rok 2017*, Senát ČR, www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/73887/62101/63506 nebo *Ročenky Ministerstva obrany*, <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?pgid=217>.

vyčleňovat jednotky zvlášť pro NATO a zvlášť pro EU. Jednotky vyčleněné pro EU vycházejí ze sil předurčených pro NATO.⁸⁵

Stejný přístup potvrzuje i Kulíšek: „Princip, který by měl zajistit, že nebudeme vytvářet nadbytečné duplicitní struktury, stanovovat konfliktní standarty a požadavky, a že budeme efektivně vynakládat finanční prostředky, je pro ČR klíčový. Jednoduše řečeno, AČR má stejné síly pro operace pod velením NATO, jako pro operace vedené pod velením EU.“⁸⁶

Podle vyjádření zástupců NATO je ČR transparentní a zodpovědný spojenec, který významně přispívá k činnosti NATO, současné plány a záměry ČR odpovídají požadavkům Aliance. Pozitivně jsou hodnoceny významné příspěvky do aliančních sil rychlé reakce NRF.⁸⁷

Česká republika, podobně jako i jiné členové EU a současně NATO, poskytne do bojové skupiny ty jednotky, které jsou již převážně vyčleněny i pro použití v rámci NRF. Mezi členskými státy EU panuje shoda o tom, že projekt bojových skupin musí být harmonizován s NRF.⁸⁸

Pokud bych měl shrnout přístup České republiky k silám rychlé reakce EU a NATO, pak platí, že ČR nevnímá NRF a BG jako duplicitní, ale naopak jako navzájem se doplňující. Pro ČR je důležitá spolupráce v obou organizacích a chce být viděna jako spolehlivý partner. Do obou sil rychlé reakce dlouhodobě přispívá, i když důraz je kladen na síly Aliance. V poslední řadě je důležité zmínit, že jakýmsi základem jednotek, které mohou být vysány v rámci jednotek rychlé reakce, jsou formace vycvičené dle standardů NATO a pro tuto organizaci určené. ČR tedy netrénuje separátně jednotky do NRF a do BR, ale pouze do NRF, ze kterých mohou pak být jednotky vyčleněny a předurčeny pro operace pod vlajkou EU.

⁸⁵ *Bojová uskupení Evropské unie a vztah k České republice*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=13642>.

⁸⁶ Antonín Krásný, Oldřich Socha, *Bojová uskupení AČR ve prospěch Evropské unie (European Union Battle Groups)*, *Vojenské rozhledy*, 2007, č. 3, str. 48.

⁸⁷ *Ročenka Ministerstva obrany 2013*, Ministerstvo obrany ČR, str. 50, <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?pgid=217>.

⁸⁸ Jan Závěšický, *Češi do Battlegroups Evropské unie!*, Informační centrum o NATO, http://www.natoaktual.cz/cesi-do-battlegroups-evropske-unie-dul-/na_analyzy.aspx?c=A041124_082501_na_analyzy_m00, staženo 16. 1. 2015.

Závěr

V úvodu své bakalářské práce jsem stanovil následující hypotézu: *"EU pokračuje s budováním jednotek rychlé reakce, protože se jí jednotky NATO zdají nedostatečné. Díky téměř totožné členské základně ale nastala situace, kdy špatně financované armády států musejí vyčleňovat jednotky do dvou totožných sil rychlé reakce, které mají stejný cíl – bezpečnost Evropy. Dochází tak ke zbytečné duplikaci."* Na základě poznatků uvedených v práci tvrdím, že hypotéza je vyvrácena.

Obě organizace, tedy jak NATO, tak EU, ve svých dokumentech definovaly podobné bezpečnostní hrozby a zároveň začaly s budováním dvou sil rychlé reakce. Ačkoli jsou si jednotky v některých parametrech a ohledech podobné, v těch hlavních jsou rozdílné.

Prvním hlavním rozdílem je velikost. NATO Response Force má k dispozici 13 000 vojáků plus další v rezervě a tato síla má mnohem větší bojový potenciál, takže dokáže zasáhnout proti větším nepřátelským formacím na větším území. Početně menší EU Battlegroup, se svými 1500 vojáky, by nedokázala vést tak robustní vojenskou operaci a hodí se tak k misím s nižší intenzitou bojů nebo jako jednotka prvního sledu, která vytvoří předmostí pro další větší jednotky, a to například pod správou OSN. Odpovídá tomu i seznam misí, které mohou obě jednotky plnit, kde u BG převládají spíše ty nebojové, zatímco u NRF se počítá hlavně s misemi silového charakteru. Výhodou a přidanou hodnotou pro BG je fakt, že v případě misí civilního a nebojového charakteru může využít rozsáhlých schopností a kapacit EU, zejména v oblasti posilování právního státu nebo podpory místních pořádkových složek. Těmito schopnostmi Aliance v takové míře nedisponuje a Unie tak může lépe zvládat například postkonfliktní situace.

Dalším rozdílem je doba pohotovosti. Zatímco NATO má k dispozici jednu NRF s pohotovostí dvanáct měsíců, EU může během stejného období nasadit teoreticky až čtyři jednotky na čtyři různá místa. Také doba nasazení je rozdílná. I když jsou jednotky NATO poččetně větší, je deklarována schopnost nasazení předsunutých jednotek do 5 dní a hlavního jádra pak v rozmezí 2–30 dní. U BG je deklarována nasaditelnost do 10 dní.

Naopak v některých aspektech jsou si jednotky podobné, nicméně zde se nejedná o takové duplikace, které by byly na škodu, ale spíše jde o analogie v obou konceptech sil rychlého nasazení.

Jak NRF, tak BG jsou obdobné ve své modulárnosti, tedy schopnosti být před misí sestaveny tak, aby svým složením co nejlépe odpovídaly jejímu zadání. Podobný je i systém velení, rozdělený na politický a vojenský. Evropská unie sice má vlastní velitelství, ale může také využít velitelství národní nebo využít kapacit v rámci NATO. Rozhodovací proces o nasazení NRF a BG je u obou téměř stejný. Je nutný souhlas všech členských států s misí a poté souhlas na národní úrovni od všech přispěvatelů do nasazené rotace. Zde nastává problém, že vše může být pozastaveno jedním odmítnutím. Výcvik vojáků je vzhledem k absenci centrálních standardů EU prakticky totožný. Stát, jehož jednotky jsou vycvičeny nejdříve na národní úrovni a poté certifikovány dle NATO, je tak může poté vyčlenit jak pro NRF, tak pro BG. Obě organizace mají i podobný systém financování a tudíž sdílejí i podobné problémy. Většina nákladů jde za přispívajícími státy, zatímco společné financování pokrývá jen malou část. Jedním z příkladů je transport jednotek do místa určení. U NRF je transport na místo financován ze společného rozpočtu, zatímco BG musí využít národních nebo sdílených kapacit, a to včetně možností NATO, díky smlouvě Berlín plus.

Na příkladu ČR se ukázalo, že členský stát s omezenými finančními schopnostmi nevidí EU a BG jako duplicitní a považuje obě za důležité. Ačkoli je ČR spíše menší stát, vyčleňuje jednotky do NRF i BG. Důraz je však kladen na jednotky Aliance, do kterých je přispívání pravidelné. Česká republika tedy netrénuje separátně jednotky do NRF a do BG, ale pouze do NRF, ze kterých mohou pak být vyčleněny a předurčeny pro operace pod EU.

Problém zbytečné duplikace si obě organizace uvědomují a vyvíjejí snahu, aby k nim nedocházelo. Představitelé se na různých úrovních scházejí k pravidelným konzultacím a byly podepsány i smlouvy, mezi kterými je potřeba vyzdvihnout systém Berlín plus. Ten zabraňuje duplikacím tak, že EU může využít některých kapacit NATO a zároveň se může angažovat tam, kde to Aliance odmítne. Za důležité také považují zmínit, že členské státy vnímají BG a NRF jako prostředek k modernizaci a zlepšení interoperability mezi sebou.

Závěrem bych upravil hypotézu tak, aby odrážela skutečnosti, které byly popsány v práci:

EU pokračuje s budováním jednotek rychlé reakce, protože její koncept je odlišný. Disponuje jinými nástroji, jako například civilními, které NATO nemá. Může zasáhnout

tam, kde se NATO neangažuje a snaží se kapacity nebudovat dvojmo, ale co nejvíce využívat již těch existujících - Aliančních.

Ano, státy vyčleňují jednotky do dvou sil rychlé reakce, ale nemusí tak dělat zároveň.

Koncepty, nástroje a možnosti obou organizací jsou rozdílné. Navíc obě organizace spolupracují na odstraňování zbytečných duplikací. Battlegroups Evropské unie považují za nástroj, kterým chce ukázat schopnost zasahovat a aktivně tak tvořit bezpečnostní politiku.

Summary

This bachelor thesis *Duplication of rapid reaction forces: NATO and EU* aims to clarify whether the NATO Response Forces and the European Union's EU Battlegroups are identical or not. After the Cold War ended these the two organizations began with the building of its own rapidly deployable military forces and because membership states are almost overlapping, the question arises, why should those states allocate their resources to identical concepts. Thesis first describes the change of security environment and the threats that result from them for NATO and the EU. These dangers have both actors responded by adopting a series of documents that defines the tools for their management and which demonstrated the need for rapid response forces. In subsequent chapters thesis describes the creation of both units and compared their essential characteristics and capabilities. Also is explained how these two organizations are fighting against duplication. The last chapter shows on the example of the Czech Republic (which is a member of NATO and the EU) how a member state deals with the force contribution to both concepts and whether Czechs consider them as duplicative. At the end of the thesis author claims that NATO Response Forces and EU Battlegroups are not identical, because they differ in various aspects.

The first major difference is the size. NATO Response Force has 13,000 troops plus another in reserve, and this power has much greater potential to combat, so it can take action against large enemy formations on a larger area. Numerically smaller EU Battlegroup, with its 1,500 troops, would be unable to conduct such robust military operation and is suitable for such missions with a lower intensity of fighting or as a unit of the first entry, which creates a bridge for other larger units, for example under UN administration.

In BG prevails rather civilian missions, while the NRF is intended primarily to missions with combat character. Advantage and added value for BG is that in the case of civilian missions and non-combat character it can take advantage of the capabilities and capacities of the EU, notably in strengthening the rule of law and support for local police forces. Alliance does not have a degree of these capabilities and the EU can thus better manage post-conflict situations.

Another difference is the standby time. While NATO has one NRF readiness of twelve months, the EU can deploy during the same period up to four different locations. Also, the time commitment is different. Although NATO's units are larger, it is declared the operational ability to deploy within 5 days, the main core in the range from 2 to 30 days. European BG it declares it within 10 days.

In some aspects they are similar, however, it is not a duplication of those which would be detrimental, but rather an analogy in both concepts rapid reaction forces. Example of the Czech Republic showed that a Member State with limited financial capabilities does not see NAR and BG as a duplicative and considers both to be important. Although the Czech Republic is rather small state, it can allocates units to both of them. Emphasis is being placed on the Allied forces to which it is contributing regularly. Czech Republic therefore does not train separately units to NRF and BG, but only to the NRF, from which they can then be allocated and earmarked for operations under EU.

Použitá literatura

Primární prameny

- *Active Engagement, Modern Defence*, NATO,
<http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>
- *Bílá kniha o obraně*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>
- *Bojová uskupení Evropské unie a vztah k České republice*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=13642>
- *EATC Factsheet*, The European Air Transport Command, http://eatc-mil.com/user_uploads/downloads/EATC_Factsheet.pdf
- *EU Battlegroups*, European Union External Action,
https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/esdp/91624.pdf
- *European Union Battlegroup Manual*, FINABEL,
http://www.forsvarsmakten.se/siteassets/english/nbg15---eng/2014.study_fq5_en.pdf
- *Evropská bezpečnostní strategie*, European Council,
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>
- *Fact sheet*, NATO Allied Comand Operations,
<http://www.aco.nato.int/page349011837.aspx>
- *Helsinki Headline Goal 2010*, European Council
<https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf>
- *Helsinki Headline Goal*, European Council
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Helsinki%20Headline%20Goal.pdf>
- *NATO-EU: a strategic partnership*, NATO,
http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49217.htm?
- *Návrh na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2015 a 2016 s výhledem na rok 2017*, Senát ČR,
www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/73887/62101/63506

- *NRF 2016 Rotation*, Headquarters Allied Joint Force Command Brunssum, <http://www.jfcbs.nato.int/jfcbrunssum/operations/nato-response-force/nrf-2014-rotation.aspx>
- *Obranná strategie ČR*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>
- *Prague Summit Declaration*, NATO, <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm>
- *Ročenka Ministerstva obrany 2013*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?pgid=217>
- *Síly rychlé reakce NATO*, Informační centrum o NATO, http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/nrf_ucel.htm
- *Strategic Concepts*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_56626.htm#
- *The Alliance's New Strategic concept*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_23847.htm?selectedLocale=en
- *The Alliance's Strategic Concept*, NATO, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm
- *The NATO Response Force*, NATO, http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2013_10/20131018_131022-MediaBackgrounder_NRF_en.pdf
- *Vojenská strategie ČR (2004)*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>
- *Vojenská strategie ČR (2008)*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.mocr.army.cz/ministr-a-ministerstvo/odkazy/odkazy-46088>
- *Výcvik česko-slovenského bojového uskupení EU (CZE/SVK BG EU)*, Ministerstvo obrany ČR, <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=13654>

Sekundární literatura

- Anna Barcikowska, *EU Battlegroups – reday to go?*, European Union Institute for Security Studies, 2013,
http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Brief_40_EU_Battlegroups.pdf,
staženo 5. 3. 2015
- Guy Ben-Ari a Juha Kaitera, *EU Battlegroups and the NATO Response Forces: A Marriage of Convenience?*, Centre for Strategic & International Studies, 2008,
http://csis.org/files/media/isis/pubs/eurofocus_v14n01.pdf, staženo 1. 2. 2015
- Paul Delhaise, *The Continuing Evolution of the NATO Deployable Forces including the NATO Response Force*, Allied Command Transformation, 2012,
<https://www.act.nato.int/article-2013-1-6>, staženo 18. 2. 2015
- Jan Eichler, *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace* (Praha: Portál, 2009)
- Brad Eungard, *Improving the Agility of the NATO Response Force*, (Norfolk: Joint Advanced Warfighting School, 2010)
- Petr Fiala a Markéta Pitrová, *Evropská Unie* (Brno: CDK, 2010)
- John R. Galvin, From immediate defence towards long term stability, *NATO Review*, 1991, No. 6, <http://www.nato.int/docu/review/1991/9106-3.htm>, staženo 15. 2. 2015
- Myrto Hatzigeorgopoulos, The role of EU Battlegroups in European defence, *European Security Review*, 2012, 56: 9-10, http://isis-europe.eu/wp-content/uploads/2014/08/esr_56.pdf, staženo 10. 3. 2015
- Jan Jireš, *Nová strategická koncepce NATO: mezi tradicí a inovací*, Informační centrum o NATO, 2010, http://www.natoaktual.cz/nova-strategicka-koncepce-nato-mezi-tradici-a-inovaci-p09-na_analyzy.aspx?c=A101129_142807_na_analyzy_m02, staženo 16. 1. 2015
- Antonín Krásný, Oldřich Socha, Bojová uskupení AČR ve prospěch Evropské unie (European Union Battle Groups), *Vojenské rozhledy*, 2007, č. 3
- Zdeněk Kříž, *Nová koncepce NATO ve světle okouzlení Ruskem a afghánského angažmá*, Informační centrum o NATO, 2010, http://www.natoaktual.cz/nova-koncepce-nato-ve-svetle-okouzleni-ruskem-a-afghanskeho-angazma-11a-na_analyzy.aspx?c=A101213_151420_na_analyzy_m02, staženo 16. 1. 2015
- Jaroslav Kulíšek, NATO Response Force, *Vojenské rozhledy*, 2010, č. 19

- Jaroslav Kulišek, Hodnocení a certifikace CZE/SVK BG, *Vojenské rozhledy*, 2009, č. 2
- Guillaume Lasconjarias, *The NRF: from a Key Driver of Transformation to a Laboratory to the Connected Forces Initiative*, NATO Defence College Research Division, 2013, http://www.ndc.nato.int/news/current_news.php?icode=482, staženo 17. 1. 2015
- Gustav Lindström, Enter the EU Battlegroups, *Chaillot Paper*, European Union Institute for Security Studies, 2007, No. 97, <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/cp097.pdf>, staženo 17. 1. 2015
- Claudia Major a Christian Mölling, *EU Battlegroups: What Contribution to European Defence?*, Stiftung Wissenschaft und Politik, 2011, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2011_RP08_mjr_mlg_ks.pdf, staženo 1. 4. 2015
- Jens Ringsmose, NATO's Response Force: finally getting it right?, *European Security*, 2009, Volume 18, Issue 3
- Jens Ringsmose, *Taking Stock of NATO's Response Force*, NATO Defence College Research Division, 2010, <http://www.ndc.nato.int/download/downloads.php?icode=159>, staženo 17. 2. 2015
- Tomáš Weiss, *Bezpečnostní a obranná politika*, Euroskop, <https://www.euroskop.cz/8715/sekce/bezpecnostni-a-obranna-politika/>, staženo 4. 12. 2014
- Jan Závěšický, *Češi do Battlegroups Evropské unie!*, Informační centrum o NATO, http://www.natoaktual.cz/cesi-do-battlegroups-evropske-unie-dul-na-analyzy.aspx?c=A041124_082501_na_analyzy_m00, staženo 16. 1. 2015
- Petr Zlatohlávek, NATO Response Force – Síly rychlé reakce NATO: úvod do problematiky, (Ostrava: Jagello 2000, 2007)